

מוקדש לעי"נ צמח בן זהרה למשפחת מיליס ז"ל

דבר תורה לפרשת השבוע : צו

(*) **"אם על תודה יקריבנו" – התודה מקרבת השלום / כתב: מיליס יואב**

בפרשתנו – צו – מובאת תורת זבח השלמים: שלמי תודה ושלמי נדבה. חז"ל פרשו **שלמים = שלום**, ש"כל המביא שלמים מביא שלום לעולם". ומדוע? זבח השלמים היה סעודה משותפת למזבח, לכוהנים ולבעלים, ונמצא משכין שלום בין המקריב-ה'–הכהן [ספרא]. ולדעת המדרש **תנחומא**: "גדולים השלמים שהם עושים שלום בין ישראל לאביהם שבשמים".

רש"י בעקבות הגמרא [ברכות נ"ד, ע"ב] מביא את ארבעת סוגי האנשים **שצריכים** להודות ולהקריב זבח תודה: יורדי הים, הולכי המדבריות, חבושי בית האסורים, וחולים שנתרפאו. ומדוע נקטה הגמרא לשון **צריכים** ולא **חייבים**? משום שכל אחד מאלה צריך להרגיש בעצמו – **מתוך פנימיותו** – להודות לה' על החסד שנעשה עמו. האמנם רק במקרים אלו צריך האדם להודות? לדעת הרמב"ן [כמובא אצל נ.לייבוויץ] האדם צריך להודות **על כל דבר שקורה לו**: על דברים יוצאי דופן וגם על אותם דברים יומיומיים שנראים לנו טבעיים ושגרתיים כמו הקימה בבריאות טובה בכל בוקר, ואכן תקנו חז"ל בברכת מודים את הנוסח: "על נסיך שבכל יום עמנו".

חז"ל דרשו מדוע נאמר 'זובח תודה יכבדני' בשני נ"ן? – כבוד אחר כבוד [מדרש רבה]. בעל ה"כתב סופר" [י.לקח טוב] מביא הסבר מעניין לדברי המדרש הנ"ל: 'כבוד אחד כבוד': על האדם להודות לא רק על ההיחלצות מצרה שאלה הוא נקלע, אלא גם על היותו בצרה. אדם חייב להודות לה' **כפליים**: על הרעה ועל הטובה, שכן 'כל דעביד רחמנא לטב עביד', וגם הרעה לכאורה שמביא ה' על האדם – לטובה היא.

ברכת ההודאה בתפילת שמונה עשרה כוללת 2 סוגי הודאות¹: "מודים אנו לך ש...", ומודים אנו לך "על חיינו המסורים...". האדם שמודה בדבר מסוים מודה במציאות עובדתית מסוימת, אולם האדם שמודה על דבר מסוים מביע הכרת תודה, לפיכך נאמר בפרשתנו "אם על תודה יקריבנו", לאמר לך שהקרבת הוא הודיה ולא הודאה. [וכן: בברכות חנוכה ופורים אנו פותחים ב"על הניסים..."].

מהו הקשר בין הכרת התודה להשכנת השלום הנרמזת במלה שלמים? כשאדם מביע תודה לחברו על דבר מסוים, אמירת התודה משכינה שלום בין מביע התודה למקבל התודה ומקרבת ביניהם, כשם שזבח השלמים "עושה שלום לכל" [מדרש תנחומא]. ויש שפרשו 'שלמים' מלשון

¹ על שני סוגי ההודאות, עמד גם ר' סעדיה גאון בפרושו לפסוק בתהילים ע"ה, ב: "הודינו לך אלוקים הודינו...". ופרש (בתרגום מערבית-יהודית): משבחים אנו אותך אלוקים מפני שראוי אתה לך, ומודים אנו לך...". והוא מסביר בפרושו הארוך לפסוק זה כי: "הודינו הראשון, שהוא בהחלט לה', נקרא 'חמדא', לפי שהשבח ניתן לגיבור ולחכם, אף על פי שאף לא אחד מהם היטיב למי שמודה להם. והודינו השני, נקרא 'שוכרא', לפי שאין התודה חלה אלא על עשיית חסד והטבה (לזולת)". בערבית מדובר בשתי מילים שונות, אך בעברית נבחין בין מודים ש...למודים על.

'שלם' = שלמות, ולפי פרוש זה המקריב את קרבן התודה מציין בכך שהוא נמצא במצב של שלמות או שהוא מבקש להביע בכך את רצונו שה' יקיים אותו שלם.

אף בתפילת שמונה עשרה מצאו חז"ל להסמיך את ברכת "מודים אנו לך.." וברכת "הטוב שמך ולך נאה להודות" לברכת "שים שלום" הבאה מייד אחריהן וחותרת את התפילה, ללמדך: שהכרת התודה סופה מביאה שלום. ולי נראה לאמר שכאשר אדם מביע תודה לחברו הוא לא רק משכין שלום עם חברו, אלא הוא גם משכין שלום עם עצמו, והופך להיות שלם יותר במובן השלמות העצמית שלו. יכולת האדם להודות לחברו על טובה שגמל לו – ומקל וחומר לה' – גורמת לשלמות גדולה יותר של האני-עצמי שלו.

מכאן שלהבעת תודה [הודיה] חשיבות עצומה הן למביע אותה והן למקבלה, והמדרש מצא לקשור בין זבח השלמים עליו נמנה גם קרבן התודה לחשיבותו וכוחו של השלום, ואולי בכך נמצא הסבר נוסף מדוע לדעת חז"ל "לעתיד לבוא כל הקרבנות בטלין וקרבן התודה אינו בטל" [מדרש רבה].
